

Marko
ZLOMISLIĆ

DAYTON: DAJ TO NE

Hrvatska i savršena budućnost

Čvorovi su u oblikovanju i sljepom. Što je u svakodnevnim
događajima od strane političkih muzičara bilo samo tako nečisto
izražavanje.

Kako se srušila vlastna vlastna vlast na ovim? Opre
mili su se političari da izbjegnu i kroz dugi razdoblje, vel
iku i tekuću politiku, da se ne otkriju.

Ali, učinili su to i tako da su Hrvatsku, Bosnu
i Hercegovinu, Srbiju i Crnu Goru raspolažile na njen
konačni doček u današnjim dnevima.

Ali, učinili su to i tako da su stvorili spu
šnju i udaljenost od bivših naroda.

Kako je moglo doći da vlastne, smati vlasti se radi, bud
u međunarodnoj pojedinstvenosti bila namjerena konstrukcija
i političko-ideologička vlast u vlasti?

Kako su se mogli biti političari radi svog interesu kad
određeni vlasti su prvi put počeli da uključuju učenje
kao na ekonomskim i političkim područjima, da su moderni
odgovorni?

U Daytonu nije napisan. Poštano slimo je bio potpis
Mirko Čudovića, Pavaia, Tomaša Šimuna i Ivana Šimuna.

A da li je moglo da je potpisivanje bio potpis
poligovornih vlasti, a ne i potpisivanje vlasti
poligovornih vlasti, a ne potpisivanje vlasti?

Meine
Gesamtbilanz

DAYTON:
DAL TO NE

Hirschka
I sawieuer Pudgusto

Zašto je sve izokrenuto, zašto su dobri ljudi tlačeni kaznama rezerviranim za zločin, a zli ljudi mogu ugrabiti nagrade koje pripadaju vrlini, to me jako čudi te bih želio od vas čuti što je uzrok ove vrlo nepravedne zbrke.

Boethius, *The Consolation of Philosophy, knjiga IV*

Alas! Vapi protjerani državnik, s kakvim žaljenjem moram ostaviti moje prijatelje u ovom gradu, gdje su čak i neprijatelji tako velikodušni!

David Hume, *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*

Gоворит ћу о обећањима и убојству и како је оно легитимизирano од стране политичких институција које same себе називају демократским.

Како говорити о онима и онима којих више нema? Описујући он што се додатило Хрватској и хрватском народу, већ сам закаснио зауставити он што се збило.

Сви smo стigli prekasno да помognemo Hrvatskoj. Имена Bleiburg, Jazovka, Goli otok i Vukovar svjedoci су нашег каšnjenja, чинjenice да nismo стigli na vrijeme.

No, ne само da smo стigli prekasno, mi još uvijek спавамо i daleko od будућnosti.

Како je могућe стићi na vrijeme, imati нешто za reći, kad su novinarska pojednostavlјivanja bila zamjena za filozofsko i političko razumijevanje onoga што se zbivalo?

Како nam je uopće bilo могућe стићi na vrijeme kad određena sredstva javnog priopćavanja takvom brzinom izbacuju laži na elektronsko tržište, brže nego што mi možemo odgovoriti.

U Daytonu mir je započet. Početno slovo još nije potpis. Mir ће biti potpisан u Parizu. Potpis ће biti krivotvoren.

Agness Heller tvrdi da je »potpisivanje čin preuzimanja odgovornosti. Potpisivanje i preuzimanje odgovornosti nisu postupci kojima možemo olako pristupati«¹. Kad se Milošević potpisao, je li se potpisao *na*, *otpisao* ili *potpisao*?

Potpisati se na iscrtanu liniju malo znači. Potpisujući se Milošević nije ništa otpisao. Potpisujući se pod svojom titulom, Milošević nije priznao svoju odgovornost za ono što se dogodilo (u) Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

20.000 američkih vojnika bit će poslano u Bosnu. Clinton je rekao da je naložio odlazak američkih snaga u Bosnu »ne s pozivom na rat, nego s pozivom na mir«². Neki američki senatori prosvjedovali su tvrdeći da slanje vojnika na teren nije rješenje. Neki su rekli da korištenje zrakoplovnih snaga nije rješenje. *Ergo*: Amerika želi biti supersila bez vojske.

Što nije u redu s mirovnim planom? Stvorena je srpska Bosna. To je grozota. Miloševića se slavi kao mirotvorca. To je perverznost. 250.000 mrtvih Bosanaca i Hrvata: to je genocid³.

Srbi su dobili previše. Hrvatska i bosanska područja poput Posavine, Banja Luke, Srebrenice i Žepe predata su Crnogorcu Miloševiću na dar za započinjanje rata. Mirovni plan koji je započet u Daytonu možda je znak apokalipse koja nam predstoji, budućnosti koja se još treba razotkriti.

Peter Worthington, kanadski novinar, osudio je Hrvatsku zato što je »bliže tome da je rasno čista (da koristimo pogrdni izraz) od Srbije«⁴. Za Worthingtona je avet Velike Hrvatske na pomolu, dok su *tri srpske frakcije*, (Beograd, Bosna i Krajina) u nesigurnom savezu.

Hegel bi bio ponosan na takve dijalektičke diferencijacije. Zatim tri srpske frakcije kulminiraju u jednom *aufhebung-u* u Daytonu, Ohio.

Patrick Harden piše: »Za većinu Amerikanaca, Bosna je politička i zemljopisna tajna koja izaziva malo zanimanja«⁵. Opisujući prosječnoga Amerikanca, isto bi se moglo kazati i za Kanadu. Harden vjeruje da je Clintonova politička budućnost neposredno vezana za slanje ili neslanje američkih vojnika u Bosnu i Hercegovinu. Prema Hardenu, ako se prekid vatre održi te bude malo američkih žrtava, Clinton može pobedu na predsjedničkim izborima koji se održavaju sljedeće godine pripisati *medunarodnog državnika*. No vrati li se kući konvoj lijesova te se slike plačućih obitelji pojave na naslovnicama domaćih novina, njegove će izborne nade biti pokopane zajedno sa tijelima (poginulih)⁶.

Harden još vjeruje u načelo uzročnosti i logiku *ako-ali-ako* (»if-but-if«). Što ako američki vojnici odu u Bosnu i ondje završe kao promatrači? Hoće li Clinton biti ponovno izabran? Što ako Clinton proda oružje Hrvatskoj, Bosni i Srbiji, pomažući oporavak američkog gospodarstva? Hoće li Clinton biti ponovno izabran? Ako Clinton svoju ponovnu izbornu pobjedu temelji na ishodu američkog angažmana u Bosni, onda u trajanju njegovog predsjedničkog mandata nije

postignuto previše. Drugim riječima, Amerika je učinila vrlo malo kako bi spriječila srpski ekspanzionizam.

Harden povezuje reizbor s pojmom smrti. Nije važno što je ubijeno 250.000 Bosanaca i Hrvata. Amerikanci mogu živjeti s ovom brojkom. Njihovi su vojnici pobili mnogo više ljudi od srpskih vojnika. No, bude li ubijen jedan američki vojnik u Bosni, avet Vijetnama ponovno će izroniti mučeći američku političku scenu. Ako avet Bosne kao Vijetnama počne mučiti Ameriku, Clinton neće biti ponovno izabran.

Smišljeni su različiti izgovori zbog kojih NATO ne bi mogla obavljati svoju zadaću u Bosni. Sljedeći izgovor prenesen je iz Reutera:

Snage NATO-a od 60.000 vojnika koji trebaju biti poslati kako bi pazili (na provodenje) mirovnog sporazuma za Bosnu, mogle bi se izopačiti u opasnu i promašenu vojnu avanturu, te će sigurno biti velik ispit za 45 godina pomnog planiranja do dolaska nacionalnih vojski pod savezničko zapovjedništvo...

»Biti će na ispitvu više od 45 godina planiranja«, rekao je jedan izvor iz savezničkih snaga⁷.

Dok se sumnja u učinkovitost NATO-a, zločini Srbije i Crne Gore su izbrisani. Evo što kaže Kurt Schork iz Reutersa:

Srbija, koja zajedno sa sićušnom Crnom Gorom predstavlja sve što je ostalo od bivše Jugoslavije, izbjegla je borbe koje su iznenada izbile 1991. u Hrvatskoj i kasnije se proširile u Bosnu. Međutim, embargo UN-a nametnut Beogradu 1992. zbog podrške koju je pružao pobunjenim Srbima u Bosni, upropastio je srpsko gospodarstvo⁸.

Gdje je gospodin Schrok naučio izmišljati ovakve nepromišljene komentare?

Srbija i sićušna Crna Gora koje su harale Hrvatskom nisu izbjegle borbe. Srbija i Crna Gora, ujedinjene Jugoslavenskom narodnom armijom, predstavljale su uzrok svih borbi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Srbija nije pružala podršku *pobunjenim Srbima* u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Srbija je onamo poslala svoju vojsku kako bi porazila demokratski izabrane vlade Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Ali sve je ovo ponavljanje.

Eric Margolis ukazuje na cijenu mira koja je plaćena u Daytonu:

»*Daytonski dogovor* prešutno daje Srbiji ono što je bilo njezin glavni ratni cilj - pripajanje polovice Bosne u veliku Srbiju. Unitarna vlada stvorena u Daytonu, koja bi trebala voditi odvojene srpske i bošnjačko-hrvatske države unutar jedinstvene Bosne je očita prijevara... Dopuštajući *de facto* podjelu Bosne, Clinton prešutno prihvata etničko čišćenje... Ako bosanski Srbi trebaju imati svoju vlastitu nacionalnu državu, zašto to onda ne bi vrijedilo za Albance u Srbiji i

Muslimane sa Sandžaka? Zašto ne i za Madare u srpskoj Vojvodini?... Dayton možda nije u potpunosti ono što je bio München 1938., no okružuje ga isti smrad laži, okrutnosti i popuštanja⁹.

The Financial Times tvrdi da je »Hrvatski predsjednik Franjo Tuđman izišao kao veliki pobjednik bitke za ostatke Jugoslavije«¹⁰. Ova je izjava netočna jer Tuđman nije dobio ništa od Jugoslavije (Srbije i Crne Gore). Položaj Republike Hrvatske već je bio odlučen kad su je UN i druge organizacije priznale kao neovisnu državu.

The Financial Times tvrdi da je »Hrvatska iz snova gospodina Tuđmana bila bi etnički čista, povećana država. On je to i postigao«¹¹. Tuđmanov takozvani san bio je da Hrvatska postane slobodna i neovisna. Danas je ona neovisna, ali nije slobodna. Tuđmanov cilj nikad nije bila etnički čista država. *The Financial Times* bi trebalo prestati posuđivati Miloševićeve snove i pokušavati ih pripisati politici Tuđmanove vlade.

The Financial Times piše da je »većina od 700.000 Srba u Hrvatskoj, napustila zemlju«¹². Hrvatska ima unutar svojih granica niz drugih manjina koje su odabrale ostati u zemlji svog rođenja. Srbi koji su napustili Hrvatsku to su učinili zbog svog sudjelovanja u oružanoj pobuni protiv zakonito izabrane hrvatske vlade. Nakon što je propao njihov san o stvaranju Velike Srbije otimanjem povijesnog hrvatskog teritorija, nisu imali nikakvog drugog izbora nego pokoriti se naredbama svog vode, Slobodana Miloševića, koji je želio da svi Srbi žive u jednoj državi. San o tome da svi Srbi žive u jednoj državi sad je ostvaren¹³.

The Financial Times također navodi da zbog *Daytona* Milošević »vjeroje da je on također pobjedio«¹⁴. Milošević nije ni od čega odustao budući da niti Hrvatska niti Bosna nisu nikad pripadale Srbiji ili Crnoj Gori¹⁵.

The Financial Times tvrdi da bi se Milošević »moraо bojati da bi uskoro Srbi mogli zapitati, nije li 48,6 posto Bosne prilično mala nagrada za njihove napore«¹⁶. Niz srpskih političara već postavlja to pitanje.

Momčilo Krajišnik izjavio je: »Mi smo upozorili predsjednika Miloševića da nitko nema pravo potpisati takav plan«¹⁷. Prema Dušanu Stojanoviću iz *Associated Pressa*, »Krajišnik je izjavio da je vodstvo bosanskih Srba odbilo *Daytonski plan* jer je prema njemu Sarajevo ostalo jedinstveno, jer je omogućio kopneni koridor koji povezuje bosanski glavni grad sa Goraždom, enklavom pod vladinom kontrolom, te nije dao Srbima širi koridor koji povezuje njihove teritorije na istoku i zapadu«¹⁸.

Krajišnik bi trebao biti zahvalan za ono što su Srbi dobili od *Daytonskog plana* jer, prema mom sudu, nakon onog

što su učinili u ime Velike Srbije, nemaju pravo ni na koji dio Bosne i Hercegovine. Dobili su Banju Luku nakon što su iz tog grada istjerali 500.000 bosanskih muslimana i Hrvata. Dobili su Srebrenicu i Žepu nakon što su ondje počinili genocid. Dobili su koridor kroz Brčko i Posavinu za to što su istjerali 150.000 Hrvata iz njihovih domova. Srbija bi nakon takvog *demokratskog ponašanja* trebala prestati postojati. Međutim, Krajišnik nije bio zadovoljan. On kaže: »Nitko nema pravo odreći se teritorija koje su naši ljudi krvlju obranili«¹⁹. Fraze *naši ljudi i krvlju* posebice vabe opasku. *Bosanski Srbi* nisu obranili Bosnu i Hercegovinu od oružanog napada Jugosrpske vojske. *Bosanski Srbi* nisu *krvlju* obranili Bosnu i Hercegovinu. Jugo-srpska vojska je uništila Bosnu i Hercegovinu prolijevajući bošnjačku i hrvatsku krv.

Krajišnik bi trebao biti zahvalan Sjedinjenim državama. Grad Banja Luka, pod okupacijom Srba, bio je dva dana od toga da ga oslobođe snage hrvatske i bosanske vojske, kad im je bilo rečeno da zaustave svoje napredovanje. Nitko nije čuo vapaje osoba koje su u njihovim domovima poubijale Arkanove snage. Nitko nije slušao molbe koje je upućivao biskup Komarica. Žrtve srpskog nečovještva, okrutnosti i genocida u Banja Luci umrle su kako bi Srbima mogao biti podaren grad koji nikad nisu posjedovali. 500.000 života razorenih u ime Velike Srbije, a zatim podređeno okamenjenim crtama kompjutorski izrađene karte u Daytonu, Ohio²⁰.

Da ponovim osnovni stav: Srbiji ne bi smjelo biti dopušteno da postoji kao država pod imenom *Jugoslavija* nakon onoga što je učinila Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. U ovom se stoljeću tri puta nekažnjeno *izvukla za ubojstvo*: 1918, 1941. i 1995. Neka ime *Dayton* označava popuštanje ubojstvu.

The Financial Times također tvrdi da je »Gospodin Karadžić nakon ove izjave politički mrtav«²¹. Takve su izjave preuranjene. Ako bi Milošević želio dati znak dobre volje UN-u i Međunarodnom sudu za ratne zločine, on bi već predao Karadžića i Mladića.

Ako je UN želio izvesti pokušaj nadoknade žrtvama Miloševićeve ludosti, njegovi su službenici trebali podići optužnicu protiv Miloševića za ratne zločine i dodatno kazniti jugo-srpsku vojsku i beogradski režim za njihov, od države podržavan genocid u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini²².

Stoga, nazovimo Ameriku onom koja djeluje kroz nesposobnost. Nesposobnost ne može stvoriti pravdu; može je jedino razdijeliti onima koji služe gospodaru, a često se dogodi da to bude bravar koji se pretvorio u partizana, koji se pretvorio u diktatora ili bankarski menadžer koji se pretvorio u diktatora ili pjesnik/diktator koji se pretvorio u gospodara rata.

U našem slučaju, mir koji gospodar želi nametnuti mora biti tako napravljen da dobro ulazi unutar rešetaka, prvo

skiciran na kompjuteru opskrbljrenom podacima dobivenim od satelita. Onda su gospodarevi vojnici poslani zaštitići nametnutu rešetku. To je gospodarov mir. To je *Dayton*.

Slijedeći misli, uvide Jacques Lacana i njegove radeve koje sam pročitao, definirat će demokraciju kao *ono što se odupire rešetkama*. Pokoriti se ograničenjima rešetke znači služiti nesposobnom gospodaru. Rešetka ne samo da oblikuje i ograničava prostor već oblikuje i one koji nastanjuju taj prostor. Zato Hrvatska jest i uvijek je bila demokratska (zemlja). Ona je razbila rešetke koje su joj nametnuli razni režimi. U stvari, njezina čitava povijest odvijala se kroz nužno razbijanje nametnutih rešetaka.

Srbija će, služeći gospodaru, uvijek Hrvatsku označiti kao *fašističku* ili antidemokratsku zbog razbijanja njezinih rešetki na teritoriju koji je uvijek bio hrvatski i nikad nije pripadao Srbiji ili Crnoj Gori. Dok će Srbija, koju gospodar voli, uvijek pronaći naklonost za pokušaj nametanja rešetaka poput *Krajine* i *Republike Srpske*. A što je bila Jugoslavija ako ne ništa više od nametnute rešetke? Srpski političari neće biti terećeni. No oni koji su razbili nametnute rešetke bit će poslani u Den Hague kako bi naučili kakav je gospodarov zakon.

Pronašao sam nekoliko teza o miru. Ovdje će ih podjeliti s vama²³.

Slobodan Milošević je, nakon 21 dana u Daytonu, objavio: »Nema pobjednika. Svi su gubitnici. Samo je mir pobjeda«²⁴.

Milošević je zaboravio najvažniju lekciju iz *balkanske* politike. Mora postojati pobjednik. Mir će pobijediti kad Milošević bude poražen, a ne kad on bude uskrsnut kao čovjek mira. Objavljajući »samo je mir pobjeda«, Milošević kaže, ja, Slobodan, sam mir. Ja sam pobjeda. Priznajte me.

Warren Christopher je rekao: »Ovdje su (zaraćene) strane odabrale mir umjesto rata, dijalog umjesto razaranja, mir umjesto osvete«²⁵.

Christopher je ovdje uspio reći dosta toga o vanjskoj politici Sjedinjenih država koje su odabrale rat umjesto mira, razaranje umjesto dijaloga i osvetu umjesto mira. Poruka je jasna: Srbija je upravo poput Sjedinjenih država. Bosna i Hrvatska moraju odabrati dijalog i mir. To znači da one moraju slušati želje svojih neprijatelja i ispunjavati ih.

Meštar (*broker*) sa Wallstreet-a koji se pretvorio u pomočnika američkog državnog tajnika, koji se pretvorio u balkanskog pregovarača, Richard Hoolbrooke rekao je: »Imamo mir na papiru. Njegovo ostvarivanje je naš sljedeći i najveći izazov«²⁶.

Ako je mir samo započet u Daytonu i ako će falsificirani potpis biti stavljen u Parizu, onda mir još nije stvoren, pa niti na papiru. Mir izgleda kao jednostavan proces stvaranja. Prvo

se mir stavi na papir. Onda se mir ostvaruje. Ako se mir ostvari, tko poptisuje ček? Tko plaća za mir i kakva mu je cijena?

Kanadski ministar obrane, David Collenette je objavio, »ovo je jedini mirovni ugovor koji imamo i mi ga moramo provesti u djelo«²⁷.

Collenette unosi novi zaokret u provodenje-mira-u-djelo. Mirovni sporazum započet u Daytonu je »jedini mirovni sporazum koji imamo«. Znači li riječ *jedini* i *najbolji* ili *najbolji-za-nas-koji-smo-zainteresirani-za-podjelu-hrvatskog-teritorija*?

Predsjednik Bill Clinton je izjavio: »Bez nas, teško izborni mir bio bi izgubljen, rat bi se nastavio, pokolj nevinih bi ponovno počeo i sukob, koji je odnio već toliko ljudi, poput otrova bi se proširio po čitavoj regiji«²⁸.

Kako je to točno mir teško izborni? Da li se igru moraigrati prije objave pobjednika?²⁹

Uvodnik u *USA Today*-u imao je sljedeće za reći: »Mir nije gotova stvar u Bosni, već sporazum postignut u utorak čini rat manje vjerojatnim. A potencijal za mir donosi potrebnu nadu žrtvama najsmrtonosnijeg europskog sukoba od Drugog svjetskog rata«³⁰.

Uvodnik se nastavlja citatom iz *Key elements of Dayton accord*. Možemo pročitati: »Bosna će zadržati svoj sadašnji međunarodni položaj kao jedinstvena nacija sa svojim priznatim granicama, ali će njezin teritorij biti podijeljen između Republike Srpske i Bošnjačko-hrvatske federacije.

Bosnu će voditi nova nacionalna vlada. Njezin predsjednik i skupština bit će izabrani na demokratskim, nacionalnim izborima koje će nadgledati međunarodni promatrači.

Nitko protiv koga je podignuta optužnica za ratne zločine ne može biti na vojnoj ili političkoj dužnosti.

Izbjeglicama će biti dopušteno da se vrati svojim kućama i slobodno kreće među teritorijima.

Snažne međunarodne snage nadgledat će razdvajanje vojnih snaga.«

Moram se ispričati za jednostavnost mojih pitanja.

Kako se može nešto što je priznato kao cijelo, jedinstveno i ujedinjeno podijeliti na dva dijela? Ako je Bosna jedinstvena nacija, zašto Srbi u Bosni trebaju koridore od Banja Luke do Brčkog?

Kako će idući krug izbora išta promijeniti u Bosni kad je jugo-srpska vojska uništila rezultate prvog kruga demokratskih izbora u Bosni i Hercegovini. Zašto je Milošević još uvijek na političkom položaju, nakon što je doveo do razaranja Hrvatske i Bosne i Hercegovine?

Prema AP-u, »General Ratko Mladić ponovio je pozive vodstva bosanskih Srba na promjene sprazuma koji je posredovanjem SAD-a postignut u Daytonu...«³¹ Mladić koji je stručnjak za izvrstanje izjavio je: »Ne možemo dopustiti da

naši ljudi potpadnu pod vlast koljača». Mladićeve riječi su se, naravno, odnosile na njegove bosanske i hrvatske žrtve, a ne na njegovu vlastitu vojsku.

Novinari su skloni koristiti vrlo nejasan i indirektni jezik. Na primjer, CP piše: »Odredba o ratnim zločinima uvedena je zbog dva najviša dužnosnika bosanskih Srba, Radovana Karadžića, njihovog političkog vode i generala Ratko Mladića, njihovog vojnog zapovjednika. Protiv obojice je Sud za ratne zločine UN-a podigao optužnicu za genocid u kojoj su osumnjičeni za smrti tisuća Muslimana«³².

Ovdje se mogu osporiti brojna pitanja. Prvi prigovor tiče se istinitosti izjave: »najviši dužnosnici bosanskih Srba«. Radovan Karadžić i Ratko Mladić nisu dužnosnici bosanskih Srba. Nitko u Bosni i Hercegovini nije ih izabrao za njihove položaje. Karadžića i Mladića na njihove je položaje postavila srpska vlada u Beogradu kako bi se uplela u unutrašnja pitanja priznate države-članice UN-a.

Još jednom citiram CP: »Brzo djelujući kako bi ojačali jugoslavenski mirovni sporazum koji je u utorak potpisani u Daytonu, Ohio, skupština je jednoglasno glasovala kako bi suspendirala ekonomski embargo na Beograd, nametnut 1992. godine kako bi ga se kaznilo za njegovu ulogu u raspirivanju rata u Bosni«³³.

Jugoslavenski mirovni sporazum značio bi da je mirovni sporazum potpisala Jugoslavija (Srbija i Crna Gora). Ako je Jugoslavija (Srbija i Crna Gora) potpisala mirovni sporazum, onda je Jugoslavija (Srbija i Crna Gora) učinila više od raspirivanje rata u Bosni. Da li CP govori nešto potpuno drukčije? Žele li oni uključiti Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu pod lažno ime *Jugoslavija*? Očito je da žele. Čak nakon što su Hrvatska i Bosna i Hercegovina priznate od Ujedinjenih naroda, kanadska sredstva javnog priopćavanja ustraju u nazivanju ovog područja *bivšom Jugoslavijom* - nepostojećom federacijom koja nikad nije bila nacija.

Trebalo bi napisati knjige ako bi se željelo komentirati korištenje riječi *mirovni sporazum* i *nametnut kako bi se kaznilo*. Pokazat će put prema tim još nenapisanim knjigama uz nekoliko opaski. Srbija nije bila kažnjena za izazivanje rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Žrtve koje su bile posljedica želje Slobodana Miloševića da stvori Veliku Srbiju na području koje nikad nije pripadalo Srbiji nisu primile nadoknadu. Kako bi im se ikad moglo nadoknaditi?

Nametanje gospodarskog embarga Srbiji nije bilo proporcionalno zločinima koje je ona počinila protiv građana Hrvatske i Bosne i Hercegovine. S druge strane, embargo na oružje koji je Vijeće sigurnosti UN-a nametnulo Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (kršeći član 51 povelje UN-a) uveden je kako bi se kaznilo Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu zato što

su glasovale za neovisnost od fašističke beogradske vlade pod vodstvom Slobodana Miloševića.

Razorivši jednu trećinu Hrvatske i uništivši većinu Bosne i Hercegovine, Slobodan Milošević dobio je proračunatati poklon ukidanja ekonomskih sankcija.

Mjesto održavanja mirovnih razgovora mora se spomenuti. Michael Dobbs nas obavještava da je *Wright-Peterson* zračna baza u Daytonu, Ohio, imala *mirovni zid* oblijepljen posterima. Na jednom plakatu koji je nacrtalo dijete iz četvrtog razreda osnovne škole pisalo je: »Mir uči da se borba ma ništa ne riješava«³⁴.

Kevin Fedarko nam kaže da su Sjedinjene države detaljno razradile načine kako da primijene politički i psihološki pritisak na sudionike, tjerajući ih da se dogovore. Jednostavna fluorescentna svjetla i blijede mrlje na sagu u sredini dvorane jasno su pokazivali da hotel *Hope* nije Versailles ili Beč, već mjesto za sklapanje poslova, čisto i jednostavno. Vode su dobile istovjetan smještaj, istovjetne apartmane namještene istovjetnim stolovima, istovjetnim svjetiljkama i ručnicima istovjetne boje. Ovakvo je stanje stvari prenosilo poruku da tri muškarca imaju jednak položaj, te da snose jednaku odgovornost za rješavanje svojih različitosti. Možda je najmoćniji aspekt produkcije bio njezin osjećaj za tajnost i izoliranost. Kako bi predsjednike zadržali u međusobnom razgovoru umjesto da iznose svoje različitosti u štampi, što se od njih želi, baza je bila zatvorena za sredstva javnog priopćavanja³⁵.

Suprotno onome što je Fedarko napisao, hotel *Hope* sliči Versaillesu u mnogo čemu. Ne samo da mislim na nepravdu koja je u Versaillesu nanijeta hrvatskom narodu, već mislim i na sličnosti sa dekorom Versaillesa. Versailles bi bio idealno mjesto.

Fedarkova analiza je manjkava u mnogim stvarima. Ako je baza bila nedostupna sredstvima javnog priopćavanja, kako je onda Fedarku pošlo za rukom dati tako detaljnu raščlambu tepiha, svjetiljki i apartmana? Kako je Fedarko otkrio da istovjetni smještaj djeluje na psihološki pritisak? Da li je pitao Tuđmana, je li ga, kad je video *blijede mrlje na sagu u sredini dvorane*, to navelo da se odrekne kontrole nad Posavnom? Da li je pitao Miloševića, je li ga činjenica da su imali *ručnike istovjetne boje* navela da zaustavi svoje vojske u uništanju Bosne i Hercegovine? Da li je pitao Izetbegovića, je li ga činjenica da su imali *identičan stol* navela da bude voljniji odreći se 49% Bosne i Hercegovine u Miloševićevu korist? Da li je sjaj fluorescentnih svjetala stvarno naveo Miloševića da kaže: »dosta, dosta, staviti ću potpis na iscrtanu liniju«?

Riječi, istovjetno, jednako, odgovorno i različito zahtijevaju raščlambu za koju u ovom kratkom komentaru nema dovoljno mjesta.³⁶

Nepravda počinjena u Daytonu može se reducirati na način na koje su ove riječi tumačili Hoolbrooke, Bildt i Christopher te ekipa ostalih Hegelovskih posrednika. Pogrešno je naglašavati da su Milošević, Izetbegović i Tuđman bili istovjetni, jednaki i da su *snosili jednaku odgovornost* za ono što se dogodilo (u) Bosni i Hercegovini. Možda će drugi shvatiti o čemu govorim kad kažem da je istovjetnost bila naglašena na uštrb različitosti. Hegelov grijeh (ne njegov jedini) vratio se kako bi mučio prostor političke rasprave.

Različitost se ne može razriješiti pod teretom vizualnih učinaka poput mrlja na sagovima i fluorescentnih svjetala. Od početka ovog sukoba, *medunarodna zajednica* naglašavala je prioritet identiteta. Sljedeće točke mogu se uzeti kao ilustracija njihovog stava: 1. Jugoslavija mora ostati jedinstvena. 2. Sve tri strane su jednakо krive. 3. Sve tri strane su krive za zločine. 4. Ono što se dogodilo u *bivšoj Jugoslaviji*, bilo je građanski rat³⁷.

Cinjenica da je Milošević došao u Dayton kako bi dao prvi pristanak na mirovni plan i kupio cipele (pod zaštitom američke tajne službe) ilustrira niz vrlo jednostavnih stvari:

Milošević se sada smatra čovjekom mira, a ne osobom koja je odgovorna za razaranje Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Ono što su pregovarači i posrednici u Daytonu propusili lupil će im se o glavu. To što će im se lupiteri o glavu ne može se nazvati tajnom.

Čitav srpski rat protiv Hrvatske i Bosne i Hercegovine može se analizirati na poprištu groblja. Razorena groblja, oskvrnjeni grobovi, iskopana tijela, sportska igrališta pretvorena u groblja, groblja korištena kao poprišta napada na žive koji pokapaju svoje mrtve. A ovi isti ljudi koji se organiziraju oko mrtvih koje su pobili žele da budu poštovana njihova *ljudska prava*. Imenovat ću ovu asfiksiju: Vukovar.

Čiji tenkovi, čiji vojnici, čiji meci?

Na kraju, nitko neće biti proglašen krivim osim Hrvata koji su uvijek samo branili ono što je njihovo, na svom vlastitom teritoriju.

Milošević će poslati račun Hrvatskoj.

Ovdje, u miru koji je trebao pokazati izvršenje pravde u jednoj zrakoplovnoj bazi u gradu smještenom u srcu Amerike, u saveznoj državi Ohio, koji se zove Dayton. *Daj to ne*.

Ova rečenica je budućnost Hrvatske i savršene budućnosti Hrvatske.

BILJEŠKE

¹ Agnes Heller, »The Limits to Natural Law and the Paradox of Evil«, u *On Human Rights: The Oxford Amnesty Lectures 1993*, uredili Stephen Shute i Susan Hurley, (New York: Basic Books, 1993), str. 152

² *The Toronto Sun*, 3. prosinac 1995., str. 46

³ Carl Mollins točno opaža da »Daytonski sporazum nagrađuje Srbe, koji čine manje od jedne trećine stanovništva Bosne, dajući im gotovo polo-

vicu Bosne u dva komada zemlje. Jedan graniči s Hrvatskom na sjeveru, drugi se proteže duž Miloševićeve Srbije na istoku. Ova zona uključuje nekadašnja muslimanska područja - Srebrenicu i Žepu - koja je u lipnju vojska bosanskih srba krvozedno opustošila«, »A Fragile Peace«, *Macleans*, 4. prosinac 1995., str. 46

⁴ Peter Worthington, »The western myth of Balkan peace«, *The Toronto Sun*, 26. listopad 1995., str. 11

⁵ Blaine Harden, »Clinton's big gamble«, *The Toronto Sun*, 26. studeni 1995., str. 7

⁶ Ibid

⁷ »NATO's planning to face tough test«, *The Toronto Star*, srijeda, 22. studeni 1995., str. A21

⁸ Kurt Schork, »Wait-and-see is reaction in Sarajevo, Belgrade«, *The Toronto Star*, 22. studeni 1995., str. A21

⁹ Eric Margolis, »Price of Balkan peace is Bosnia«, *The Toronto Sun*, 26. studeni 1995., str. 6. Margolis pogrešno Vojvodinu naziva »srpskom«. Srbi su predstavljali manjinu u ovom području koje je nekad pripadalo Hrvatskoj i Madarskoj. Tek nakon što su istjerali i poubijali Hrvate i Madare iz ovih područja, Srbi su stekli naslov većine. U (članku) »Clinton invites Europe's ruin«, *The Toronto Sun*, 12. listopada 1995., str. 12, Margolis primjećuje: »Bojeći se da će republikanci pretvoriti Bosnu u moćno izborno pitanje, Clinton ljubi noge srpskom diktatoru, Slobodanu Miloševiću, čovjeku kojeg je običavao obilježavati kao ratnog zločinca. Isto čini i s Borisom Jelcinom, čiji su vojnici upravo poklali 60.000 Čećena jer su se pokušali ponovno osloboditi od ruske kolonijalne vlasti. Dovoljno je loše to što je Clinton dao zeleno svjetlo za podjelu Bosne i Hercegovine i stvaranje Velike Srbije. Sada Clinton poziva ruskog vuka da dode i čuva stado«.

¹⁰ *Financial Times*, 23. studeni 1995., str. 3

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Sarah Turnbull nastojala je izazvati suošćenje prema položaju »pobunjenih Srba« koji su pokušali stvoriti Veliku Srbiju na hrvatskom teritoriju u svom članku: »No peace for war's survivors«, *The European*, 30. studeni-6. prosinac, 1995., str. 4. Turnbullin naslov »No peace for war's survivors« predstavlja zanimljivu igru riječi. Kad je Milošević obećao da će »Svi Srbi živjeti u jednoj državi«, bio je jedan od malobrojnih srpskih političara koji je odražao svoje izborno obećanje. Međutim, propustio je svojim revnim sljedbenicima reći da će mnogi od njih živjeti u »školskim zgradama, društvenim domovima, adaptiranim tvornicama i otrcanim hotelima«.

¹⁴ Ibid

¹⁵ Srpski general Ratko Mladić nedavno se rasplakao na mjesnoj televiziji, naričući nad sudbinom sarajevskih Srba, (*The Globe and Mail*, 9. prosinac 1995., str. A14). Ovdje neću pokušati podvrgnuti Mladiću psihanalizi. Njegovo ponašanje i nepotrebna tuga zbog »gubitka« grada koji nikad nije pripadao Srbiji, ali ipak srpsko Sarajevo dovoljno govori samo za sebe.

¹⁶ Ibid

¹⁷ Dušan Stojanović, »Bosnian peace plan threatened«, *The Standard*, 22. studeni, 1995., str. 1

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Prema Carlu Mollinsu, daytonski pregovarači »reducirali su vatrene rasprave oko teritorija na neku vrstu računalne igre u dvorani koju su sudiočici nazvali 'Nintendo Room'. Ondje su Milošević i drugi uprav-

Ijali komandnom palicom kako bi zumirali po elektronskim ekranima bosanskog terena koji su prvotno razvijeni za uvođenje NATO bombardiranja. Drugo računalo izračunalo je rasporede teritorija, zemlje za svaku stranu...», »A Fragile Peace«, *Macleans*, 4. prosinac 1995, str. 47-48. Ima nešto strašno u tome kad kompjutorski program pokušava riješiti pitanja pravednosti. Takav je postupak manjkav jednako kao i odabiranje iza Rawlsovog »vela neznanja«. NATO je trebao bolje iskoristiti karte koje je napravila CIA, upotrebljavajući ih prema njihovoj namjeni, odnosno za uništavanje borbene moći srpske vojske, umjesto da kompjutorskou tehnologiju koristi za postizanje cilja - nepravednog mira.

²¹ Ibid

²² Carl Bildt, nekadašnji švedski predsjednik vlade i posrednik Europske unije tvrdio je da »mnogi borci u bosanskim protivničkim vojskama su jednostavno naoružani seljaci koji će se, jednom kad borbe utihnu, vratiti svojim domovima«. Bruce Clark, »NATO's 60.000 reasons for hope«, *Financial Times*, 23. studeni, 1995, str. 3. Bildt je već pokazao svoju glupavost, neumjesnost u političkim pitanjima kad je pogrešno optužio Tuđmana da je »počinio ratne zločine«. Bildt i drugi koji dijele njegovo mišljenje trebali bi objasniti kako se to *naoružani seljaci* preobrazuju u pilote koji znaju upravljati MIG-ovima i helikopterima. Bildt treba objasniti kako to *naoružani seljaci* uspiju naučiti upravljati tenkovima i drugom vojnom opremom koja se koristila protiv hrvatskih i bosanskih gradova. Na njegov odgovor ću čekati doviđeka.

Čini se da je Bildt zaboravio ulogu koju je Jugoslvenska narodna armija ili jugo-srpska vojska imala u napadu na Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Isto tako se čini da je zaboravio ulogu koju koju je Europska unija imala u pružanju podrške napadu na obje države, i Sloveniju i Hrvatsku te ulogu koju je Europska unija imala u ponovnom korištenju jugo-srpske vojske u Bosni i Hercegovini pri čemu je svoj njezin oružje bilo netaknuto. Ako je Milošević odgovoran za napad na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, Europska unija je odgovorna za sipanje ulja na vatru u Bosni i Hercegovini. Bildt je nagrađen za svoje »pregovaračke sposobnosti imenovanjem za »visokog predstavnika novog vijeća za provedbu mira koje će nadgledati sve ne-vojne aspekte mira« (*The Globe and Mail*, 9. prosinac, 1995, str. A14).

²³ Uvodnik u *The European* naslovjen sa »A cold-eyed Bosnian peace«, 23-29 studeni, 1995, str. 10, započinje netočnim opisom rata protiv Bosne i Hercegovine. Čitamo: »Nakon 43 mjeseca gradanskog rata, konstitucionalni i teritorijalni sporazum postignut u Daytonu, Ohio, pruža Bosni i Hercegovini njezinu najbolju, a možda i posljednju, priliku za ostvarivanje održivog mira«. Njihova analiza započinje fiktivnim, izmišljenim stavom koji isključuje realnost. Oni među nama koji su obaviješteni oduvijek su znali da rat u Bosni i Hercegovini nikad nije bio gradanski rat. Neki bi mogli tvrditi da se Srbija upustila u rat protiv Bosne i Hercegovine još 1918., dok bi drugi mogli tvrditi da je rat protiv Bosne i Hercegovine započeo s dolaskom Otomanskih Turaka.

²⁴ *USA Today*, 22-23 studeni, 1995, str. 1

²⁵ Lee Michael Katz, »In Dayton, 21 days of hopes and hurdles«, *USA Today*, 22. studeni, 1995, str. 12A

²⁶ Ibid

²⁷ *The Globe and Mail*, 5. prosinac, 1995, str. A6

²⁸ *The Toronto Star*, 22. studeni, 1995, str. A20

²⁹ Kako može predsjednik Sjedinjenih država razumjeti što je na kocki u Bosni i Hercegovini, kad »najbolji« američki filozofi nisu u stanju shvatiti situaciju. U eseju pod naslovom »Human Rights, Rationality and Sentimentality«, Richard Rorty napisao je sljedeće: »Srbi sami sebe doživljavaju da djeluju u interesu čiste humanosti pročišćavajući svijet od pseudohumanosti... Mi u sigurnim, bogatim demokracijama osjećamo prema srpskim mučiteljima i silovateljima ono što oni osjećaju prema svojim muslimanskim žrtvama: oni su sličniji životinjama nego nama...«

Ovdje u sigurnim zemljama zateći ćemo se kako govorimo stvari poput, »Stvari su na Balkanu uvijek bile ovakve«, sugerirajući da su, za razliku od nas, ti ljudi navikli biti silovani i kastrirani... Mi Srbe ili naciste smatramo životinjama jer su proždrliji grabežljivci životinje. Mi Muslimane ili Židove koji su stjerani u koncentracijske logore smatramo životinjama, jer su goveda životinje. Niti jedna vrsta životinje nije nam jako slična, te se čini da nema svrhe da se ljudska bića upliću u svade među životinjama«, str. 113 u *On Human Rights: The Oxford Amnesty Lectures*, 1993, uredili Stephen Shute i Susan Hurley, (New York: Basic Books, 1993). U istom svesku, Steven Lukes piše, »Jugoslaveni su se gotovo preko noći pretvorili u Srbe i Hrvate«, str. 36-37. Od Rortya i Lukesa naučio sam dvije stvari. Prva je pouka da američki pragmatisti u »sigurnim, bogatim demokracijama« nisu životinje. Druga je pouka da Lukes zna vrlo malo o hrvatskoj ili srpskoj kulturi i povijesti. Kako su se »Jugoslaveni« »gotovo preko noći pretvorili u Srbe i Hrvate«, kad su oni od početka bili Srbi i Hrvati, traži odgovor.

³⁰ »US troops play critical role in Bosnia peace plan«, *USA Today*, 22. studeni 1995, str. 14A

³¹ *The Toronto Sun*, 3. prosinac, 1995, str. 46

³² CP, *The Toronto Sun*, 22. studeni, 1995, str.4

³³ *The Toronto Sun*, 23. studeni 1995, str. 60

³⁴ Michael Dobbs, »Balkan Talks Aim to Bridge Great Divide«, *Guardian Weekly*, 26. studeni, 1995, str. 13. Ili kako bi William Perry mogao reći, mir uči kako ograničiti borbe. U govoru naslovjenom »United States Military Objectives: Bosnia-Serbia«, *Vital Speeches*, 1. travanj 1994, Perry piše: »Naš glavni naglasak je na postupcima koji mogu sprječiti širenje rata jer to predstavlja naše najdublje interes nacionalne sigurnosti. U tom smo smjeru poduzeli jednu skromnu, ali značajnu akciju, a to je da smo rasporedili malu pješačku jedinicu u Makedoniju«. Osoba koja piše govore za Perrya trebala bi nam objasniti kako bi slanje male pješačke jedinice u Makedoniju sprječilo širenje rata? Perry piše, »Opasnost od šireg sukoba je ono što predstavlja najveću opasnost za američke interese. Perryeva bi poruka glasila: »Srbija može činiti što želi na prostoru koji se i dalje naziva 'bivšom Jugoslavijom', toliko dugo koliko taj ostaje ograničen na hrvatski i bosanski teritorij. Ono što se dogada (u) Bosni i Hercegovini i (u) Hrvatskoj i njihovim narodima ne tiče se niti Perrya niti američke administracije«.

³⁵ Kevin Fedarko, »Getting Down To Business«, *Time*, 13. studeni 1995, str. 42. Federko spominje da je Milošević uspio izbjegći dosadnoj raskoši hotela Hope kako bi kupio »cipele u predgrađu Daytonu, okružen čahurom agenata tajne službe«.

³⁶ U »Crimes of War, Crimes of Peace« u *On Human Rights*, Catharine A. MacKinnon piše: »To je jednakost Aristotela, Prosvjetiteljstva, nacista, glavnog američkog pravoslovja o jednakosti danas i međunarodnog zakona o ljudskim pravima... Može se razumjeti pokušaj izgradnje načela jednakosti kako bi se osiguralo preživljavanje u uvjetima genocida; no to je vrlo blizu priznavanju genocidnih uvjeta u izgradnji načela jednakosti, s takvim rezultatom da, što se tiče načela jednakosti, nećemo živjeti ni u kakvim uvjetima osim genocidnim uvjetima«, str. 105.

³⁷ U govoru pod naslovom »The Yugoslav Crisis«, *Vital Speeches*, 15. lipanj 1993, Milan Panić, bivši predsjednik vlade Federalne republike Jugoslavije koji je u Beograd stigao iz Kalifornije uz blagoslov američke administracije, raspravlja o svom shvaćanju identiteta kao nepristrandosti, čitamo: »Sjedinjene države i Europa moraju se *nepristrandno* odnositi prema *svoim* stranama u sukobu. Mislim, nadam se i molim da to Clintonova administracija razumije. Znam da traže načine kako bi djelovali u tom pravcu. Podsjetnik na Panića/Panićev govor je nesuvršla, zbrkana revija nelogičnosti i povijesnih netočnosti. Na primjer, Panić piše: »Ovamo sam stigao kao mladić jer sam mrzio komunizam. A sada komunizam umire te želim pomoći mojoj rodnoj zemlji, Jugoslaviji, da preživi«. Panić je iz Srbije, dakle to je njegova rodna država. Njegova rodna država ne može biti federacija koja je postojala pod imenom Jugoslavija.